

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ята секція

РІШЕННЯ

Справа «Швидка проти України»

(Заява № 17888/12)

СТРАСБУРГ

30 жовтня 2014 року

ОСТАТОЧНЕ

30/01/2015

Офіційний переклад

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до [пункту 2 статті 44 Конвенції](#). Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Швидка проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Марк Віллігер (<...>), Голова,
Ангеліка Нуссбергер (<...>),
Боштьян М. Зупанчіч (<...>),
Ганна Юдківська (<...>),
Вінсент А. Де Гаetano (<...>),
Андре Потоцький (<...>),
Алеш Пейхал (<...>), судді,
та Клаудія Вестердік (<...>), Секретар секції,

після обговорення за зачиненими дверима 30 вересня 2014 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 17888/12), яку 21 березня 2012 року подала до Суду проти України на підставі [статті 34](#) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) громадянка України пані Галина Миколаївна Швидка (далі - заявниця).

2. Інтереси заявниці представляв п. Д.О. Ільченко - юрист, який практикує у м. Херсоні. Уряд України (далі - Уряд) представляв його Уповноважений, на останніх етапах провадження - пані Наталія Севостьянова.

3. Заявниця зокрема стверджувала, що було порушено її право на свободу вираження поглядів за [статтею 10](#) Конвенції. Вона також скаржилася, що їй не було надано можливості скористатися правом на апеляційне оскарження, передбачене [статтею 2](#) Протоколу № 7.

4. 14 жовтня 2013 року про вищезазначені скарги було повідомлено Уряд, а решту скарг у заяві визнано неприйнятними.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявниця народилася у 1948 році та проживає у м. Києві.

6. 24 серпня 2011 року під час святкових урочистостей з нагоди Дня незалежності України за участі Президента України, яким на той час був пан Янукович, відбулася офіційна церемонія покладання вінка до пам'ятника Тарасу Шевченку - відомому українському поету та громадському діячу.

7. Заявниця, член опозиційної партії «Батьківщина», брала участь у публічному зібранні, організованому цією партією з нагоди Дня Незалежності. За твердженнями заявниці, початок мітингу було відкладено через вищезазначену офіційну церемонію покладання вінка.

8. Після церемонії заявниця підійшла до покладеного п. Януковичем вінка та відірвала частину стрічки з написом «Президент України В.Ф. Янукович», не пошкодивши сам вінок. Цим вона хотіла висловити свою позицію, що через низку причин п. Янукович не може називатися Президентом України.

9. У матеріалах справи містяться кілька копій знімків заявниці за вищезазначених обставин. На чотирьох із них її видно біля вінка, коли вона, не змінюючи його положення, обережно та

зосереджено відривала від нього стрічку. На іншому знімку заявниця тримає перед собою вже відірвану стрічку і чи то сміється, чи то щось каже. Біля неї багато людей. На останньому знімку заявниця, як видається, намагається розірвати стрічку. На її обличчі виражено чи то напруження, чи то зневагу.

10. Дії заявниці було зафіксовано на відеокамеру одним із працівників міліції, який відповідав за підтримання громадського порядку. Вищезазначені знімки також могли бути зроблені працівниками міліції.

11. Того ж дня вищезазначений працівник міліції встановив особу заявниці та доповів своєму керівництву про подію.

12. 25 серпня 2011 року заявницю було затримано (менше ніж на три години - див. [пункт 16](#)) та доставлено до Шевченківського районного управління Головного Управління Міністерства внутрішніх справ України в м. Києві, де було складено протокол, у якому зазначалося, що її дії становили дрібне хуліганство і порушували [статтю 173](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення. Заявниця, якій не дозволили порадитися з адвокатом, відмовилася підписувати цей протокол.

13. 30 серпня 2011 року Шевченківський районний суд м. Києва, на засіданні якого були присутні заявниця та захисник, якого вона тим часом найняла, визнав заявницю винною у вчиненні дрібного хуліганства у зв'язку з подією 24 серпня 2011 року та наклав на неї стягнення у вигляді адміністративного арешту строком на десять діб. Суд пояснив, що він вирішив застосувати таке покарання з огляду на характер вчиненого правопорушення, цинічне ставлення заявниці та невизнання нею своєї провини. Під час судового засідання заявниця стверджувала, що вона висловила свою громадянську позицію і що вона не псувала вінок, а лише відірвала шматок стрічки, щоб показати її своїм дітям, онукам та знайомим, які голосували за п. Януковича.

14. Того ж дня захисник заявниці подав від її імені апеляційну скаргу. Він стверджував, що дії заявниці були вираженням її громадянської позиції і вони не були скоєні з хуліганських мотивів та не мали на меті порушення громадського порядку або спокою громадян. В апеляційній скарзі також були посилення на [статтю 10](#) Конвенції та практику Суду, згідно з якими термін «вираження поглядів» стосувався не лише слів, але й дій, вчинених з метою передати певне послання або інформацію. Посилаючись на [пункт 16](#) постанови Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22 грудня 2006 року (див. [пункт 18](#)), захисник також стверджував, що накладене стягнення було надмірно суворим.

15. 21 вересня 2011 року апеляційний суд м. Києва під час засідання, на якому були присутні два захисники заявниці, своєю остаточною постановою залишив рішення суду першої інстанції без змін. На той час заявниця вже відбула своє покарання у повному обсязі.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

A. [Кодекс України про адміністративні правопорушення 1984 року](#) (зі змінами, внесеними 24 вересня 2008 року)

16. У відповідних положеннях [Кодексу України про адміністративні правопорушення](#) (далі - Кодекс) зазначено таке:

[Стаття 32. Адміністративний арешт](#)

«Адміністративний арешт установлюється і застосовується лише у виняткових випадках за окремими видами адміністративних правопорушень на строк до п'ятнадцяти діб. ...».

[Стаття 173. Дрібне хуліганство](#)

«Дрібне хуліганство, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян, - тягне за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, а в разі, якщо за обставинами справи, з урахуванням особи порушника, застосування цих заходів буде визнано недостатнім, - адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.».

[Стаття 263. Строки адміністративного затримання](#)

«Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години.».

[Стаття 287. Право оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення](#)

«Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим.

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржена в порядку, визначеному цим Кодексом.».

Стаття 289. Строк оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення

«Скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови.».

Стаття 294. Набрання постановою судді у справі про адміністративне правопорушення законної сили та перегляд постанови

«Постанова судді у справах про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги чи протесту прокурора, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого статтею 32 цього Кодексу. ...

Апеляційний перегляд здійснюється суддею апеляційного суду протягом двадцяти днів з дня надходження справи до суду. ...

Постанова апеляційного суду ... оскарженню не підлягає. ...».

Стаття 296. Наслідки скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення

«... Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту ... провадиться в порядку, встановленому законом.».

17. Згідно з Науково-практичним коментарем до Кодексу України про адміністративні правопорушення (Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін.; К.: Всеукраїнська асоціація видавців Правова єдність, 2008, стор. 404-405), «інші подібні дії» у розумінні [статті 173](#) є надзвичайно різноманітними. Вони включають в себе, але не обмежуються, вторгнення в громадські місця всупереч забороні певних осіб, які слідкують за порядком; безпідставне порушення спокою громадян телефонними дзвінками, лихослів'я по телефону; співання непристойних пісень; вигуки, свист під час демонстрації кінофільмів; гвалт, крики з хуліганських мотивів біля вікон громадян у нічний час; справляння природних потреб у не відведених для цього місцях; поява у громадському місці в оголеному вигляді; самовільна без потреби зупинка комунального транспорту; нанесення непристойних малюнків на тротуари, стіни, паркани, двері чи вчинення написів нецензурного змісту; неправдиве повідомлення про смерть родичів, знайомих, якщо це не призвело до тяжких наслідків; грубе порушення черг, яке супроводжується ображенням громадян та проявленням неповаги до них; знищення або пошкодження з хуліганських мотивів якого-небудь майна у незначних розмірах тощо.

В. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 року № 10 «Про судову практику у справах про хуліганство»

18. Згідно з [пунктом 16](#) під час вирішення питань щодо накладання застосовних за [статтею 173](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення стягнень суддя повинен у кожному окремому випадку враховувати характер учиненого правопорушення, дані про особу порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність. Щодо осіб, які займаються суспільно корисною працею і позитивно характеризуються за місцем роботи, навчання та проживання, необхідно застосовувати, як правило, не арешт, а інші адміністративні стягнення, а також заходи громадського впливу.

С. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» (далі - Закон про відшкодування)

19. У відповідних положеннях зазначено таке:

Стаття 1

«Відповідно до положень цього Закону підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянину внаслідок:

...

2) незаконного застосування адміністративного арешту ...;

...».

Стаття 2

«Право на відшкодування шкоди в розмірах і в порядку, передбачених цим Законом, виникає у випадках:

...

4) закриття справи про адміністративне правопорушення.».

Стаття 3

У наведених в статті 1 цього Закону випадках громадянину відшкодовуються (повертаються):

1) заробіток та інші грошові доходи, які він втратив внаслідок незаконних дій;

- 4) суми, сплачені громадянином у зв'язку з поданням йому юридичної допомоги;
- 5) моральна шкода.».

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 10 КОНВЕНЦІЇ

20. Заявниця скаржилася на порушення її права на свободу вираження поглядів за [статтею 10](#) Конвенції, в якій зазначено таке:

«1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.».

A. Прийнятність

21. Уряд стверджував, що ця частина заяви має бути відхилена через невичерпання національних засобів юридичного захисту відповідно до [пункту 1](#) статті 35 Конвенції. Відповідно Уряд стверджував, що заявниця не пояснила ані під час засідання суду першої інстанції, ані у своїй апеляційній скарзі, яку саме «громадську позицію» вона хотіла висловити відриванням частини стрічки на вінку і як застосоване до неї адміністративне стягнення порушило її право на свободу вираження поглядів.

22. Заявниця не погодилася з цим та заявила, що прямо порушила ці питання у своїй апеляційній скарзі.

23. Суд повторює, що відповідно до [пункту 1](#) статті 35 Конвенції Суд може розглядати заяву лише після вичерпання всіх національних засобів юридичного захисту. Правило вичерпання національних засобів юридичного захисту зазвичай вимагає, щоб скарги, які згодом подаватимуться до Суду, спочатку подавали до національних судів, принаймні по суті та відповідно до формальних вимог і строків, встановлених національним законодавством (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справах «Кардо проти Франції» (*Cardot v. France*), від 19 березня 1991 року, п. 34, Series A № 200, та «Ельчі та інші проти Туреччини» (*Elci and Others v. Turkey*), заяви № 23145/93 та № 25091/94, п. 604 та п. 605, від 13 листопада 2003 року).

24. Зважаючи на документи з матеріалів справи, Суд не має сумнівів, що заявниця подала відповідну скаргу відповідно до усіх формальностей на національному рівні перед тим, як подати її до Суду. Оцінка повноти або розумності її аргументації на підтвердження цієї скарги призведе до надмірно обмежувального тлумачення вимоги щодо вичерпання. Тому Суд відхиляє це заперечення Уряду,

25. Суд також зазначає, що ця скарга не є ані явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті 35 Конвенції, ані неприйнятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

1. Доводи сторін

26. Заявниця стверджувала, що, відірвавши від покладеного п. Януковичем вінка стрічку з написом «Президент України В.Ф. Янукович», вона висловила свою цілковиту незгоду з його політикою, включаючи утиски опозиції. За її твердженнями, цей вчинок також мав на меті виразити її протест проти ув'язнення опозиційного лідера пані Юлії Тимошенко. Більше того, заявниця прагнула показати своє розчарування обмеженнями, встановленими для громадськості у зв'язку із заходами по забезпеченню безпеки п. Януковича під час проведення офіційної церемонії покладання вінка. Вона наголошувала, що не пошкоджувала вінок та не порушувала громадський порядок.

27. Заявниця також стверджувала, що її вчинку не було надано правильну юридичну кваліфікацію, оскільки він не становив яку-небудь форму хуліганства.

28. Насамкінець вона стверджувала, що її арешт строком на десять діб був абсолютно непропорційним правопорушенню, у вчиненні якого її обвинувачено.

29. Уряд стверджував, що заявниця ніколи зрозуміло не пояснювала, що саме вона прагнула виразити своїм вчинком. У будь-якому разі, Уряд наполягав на тому, що її було притягнуто до

відповідальності не за незгоду з політикою або політичною діяльністю Президента Януковича, а за те, що вона відірвала стрічку з покладеного ним вінка.

30. Уряд вважав, що національні суди здійснили всебічну та вірну юридичну і фактологічну оцінку дій заявниці і що застосоване до неї стягнення було розумним та пропорційним.

2. Оцінка Суду

(а) Загальні принципи, встановлені практикою Суду

31. Згідно з усталеною практикою Суду, свобода вираження поглядів, гарантована [пунктом 1](#) статті 10 Конвенції, є однією з важливих засад демократичного суспільства і однією з базових умов прогресу суспільства в цілому та самореалізації кожної окремої особи. Відповідно до [пункту 2](#) статті 10 Конвенції свобода вираження поглядів стосується не тільки «інформації» чи «ідей», які сприймаються зі схваленням чи розглядаються як необразливі або несерйозні, але й тих, які можуть ображати, шокувати чи непокоїти. Саме такими є вимоги плюралізму, толерантності та широти поглядів, без яких немає «демократичного суспільства». Крім того, стаття 10 захищає не тільки зміст ідей і інформації, що виражаються, але і форму їх поширення (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справах «Обершлік проти Австрії (№ 1)» (Oberschlick v. Austria (no. 1)), від 23 травня 1991 року, п. 57, Series A № 204, та «“Women On Waves” та інші проти Португалії» («Women On Waves» and Others v. Portugal), заява № 31276/05, л. 29 та п. 30, від 3 лютого 2009 року).

32. Як вказано у [статті 10](#) Конвенції, здійснення свободи вираження поглядів, яку захищає ця стаття, може підлягати обмеженням, які, проте, мають бути чітко роз'яснені, а потреба в них переконливо встановлена (див. рішення у справі «Штолль проти Швейцарії» (Stoll v. Switzerland) [ВП], заява № 69698/01, п. 101, ECHR 2007-V).

33. Для того, щоб втручання було виправданим за [статтею 10](#) Конвенції, воно має бути «встановленим законом», переслідувати одну або більше легітимних цілей, зазначених у другому пункті цього положення, та бути «необхідним в демократичному суспільстві» - тобто пропорційним переслідуваній меті (див., наприклад, рішення від 23 вересня 1998 року у справі [«Стілл та інші проти Сполученого Королівства»](#) (Steel and Others v. the United Kingdom), п. 89, Reports of Judgments and Decisions 1998-VII).

34. При оцінці пропорційності втручання слід враховувати, серед інших чинників, характер та суворість застосованих стягнень (див. рішення у справах «Джейлан проти Туреччини» (Ceylan v. Turkey) [ВП], заява № 23556/94, п. 37, ECHR 1999-IV, [«Таммер проти Естонії»](#) (Tammer v. Estonia), заява № 41205/98, п. 69, ECHR 2001-I, та «Скалка проти Польщі» (Skalka v. Poland), заява № 43425/98, п. 38, від 27 травня 2003 року). Більше того, Суд повинен особливо ретельно розглядати справи, у яких стягнення, застосовані національними органами влади за ненасильницьку поведінку, включають у себе покарання у вигляді позбавлення волі (див. рішення від 15 травня 2014 року у справі «Тараненко проти Росії» (Tararenko v. Russia), заява № 19554/05, п. 87).

(б) Застосування вищезазначених принципів у цій справі

35. Першим питанням до Суду є те, чи охоплюється поняттям «вираження поглядів» за [статтею 10](#) Конвенції вчинок заявниці, за який її було піддано переслідуванню у порядку адміністративного судочинства і пізніше взято під варту.

36. У зв'язку з цим Суд зазначає, що він розглядав різні форми вираження поглядів, які підпадають під дію [статті 10](#) Конвенції. Наприклад, Суд дійшов висновку, що коротка публічна демонстрація перед Парламентом кількох предметів брудного одягу, яка мала символізувати «брудну білизну держави», була формою вираження політичних поглядів (див. рішення від 12 червня 2012 року у справі «Татар та Фабер проти Угорщини» (Tatar and Faber v. Hungary), заяви № 26005/08 та № 26160/08, п. 36).

37. У цій справі заявниця відірвала стрічку від вінка, покладеного Президентом України до пам'ятника відомому українському поетові у День незалежності України, і багато людей були свідками цього вчинку. Також заслуговує на увагу і те, що заявниця належала до опозиційної політичної партії «Батьківщина», керівник якої, пані Тимошенко, на той час відбувала покарання у вигляді позбавлення волі.

38. Зважаючи на поведінку заявниці та її контекст, Суд погоджується із тим, що своїм вчинком вона прагнула поширити серед людей навколо неї певні ідеї щодо Президента. Тому цей вчинок можна вважати формою вираження політичних поглядів. Відповідно Суд вважає, що застосування до заявниці за цей вчинок стягнення у вигляді десятиденного адміністративного арешту становило втручання у її право на свободу вираження поглядів.

39. Суд не погоджується з думкою заявниці, що положення [Кодексу України про адміністративні правопорушення](#) про дрібне хуліганство було явно незастосовним у її випадку.

Відповідне положення стосується зокрема образливого чіплення до громадян, що порушує громадський порядок (див. [пункт 16](#)). На думку Суду, пошкодження заявницею стрічки на вінку могло вважатися таким, що підпадає під вищезазначену категорію. Суд пам'ятає про доволі загальне юридичне визначення «дрібного хуліганства», тлумачення та практичне застосування якого можуть у певних випадках бути предметом зловживання. У цій справі заявниця вдалася до провокативного жесту, який міг занепокоїти або образити деяких людей, які були його свідками. Зважаючи на поведінку заявниці та її кваліфікацію національними судами, Суд погоджується з тим, що застосовне національне законодавство відповідало вимозі щодо передбачуваності. Суд доходить висновку, що визнання заявниці винною у дрібному хуліганстві та застосування до неї стягнення, передбаченого відповідним положенням, відповідало вимозі щодо законності.

40. Зважаючи на вищезазначені зауваження, Суд також доходить висновку, що застосований до заявниці захід переслідував легітимну мету захисту громадського порядку та прав інших громадян. Залишається встановити, чи був цей захід «необхідним у демократичному суспільстві» для досягнення цієї мети.

41. Як зазначено у [Кодексі України про адміністративні правопорушення](#) та у подальших роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду України, адміністративні правопорушення (тобто незначні правопорушення за законодавством України) караються арештом лише у виключних випадках (див. [пункти 16](#) та [18](#)). Проте національні суди застосували до заявниці, шістдесятитрирічної жінки без судимостей, найбільш суворе покарання за правопорушення, яке не призвело до жодного насильства або загрози. Вчиняючи так, суд посилався на відмову заявниці визнавати свою провину, таким чином накладаючи на неї стягнення за небажання змінити свої політичні погляди. Суд не знаходить цьому жодного виправдання і вважає захід непропорційним переслідуваній меті.

42. Тому Суд вважає, що було порушено право заявниці на свободу вираження поглядів. Відповідно було порушення [статті 10](#) Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ [СТАТТІ 2](#) ПРОТОКОЛУ № 7 ДО КОНВЕНЦІЇ

43. Заявниця скаржилася, що несвоєчасний розгляд її апеляційної скарги, хоча він і відбувся відповідно до встановленого законодавством порядку, порушив її право на оскарження, оскільки мав місце лише після того, як вона відбула покарання у повному обсязі.

44. Суд вважає за належне розглянути цю скаргу за [статтею 2](#) Протоколу № 7, у якій зазначено таке:

«1. Кожен, кого суд визнав винним у вчиненні кримінального правопорушення, має право на перегляд судом вищої інстанції факту визнання його винним або винесеного йому вироку. Здійснення цього права, включаючи підстави, на яких воно може бути здійснене, регулюється законом.

2. Із цього права можуть поширюватися винятки для передбачених законом незначних правопорушень або коли відповідну особу судив у першій інстанції найвищий суд, або коли її було визнано винною і засуджено після оскарження виправдувального вироку.».

А. Прийнятність

45. Суд зазначає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у розумінні [підпункту «а»](#) пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

В. Суть

46. Заявниця підтримувала свою скаргу. Вона стверджувала, що несвоєчасний розгляд її апеляційної скарги на практиці звів нанівець вплив апеляційного оскарження на результат провадження, порушеного щодо неї через адміністративне правопорушення. Вона зазначила, що на час, коли її апеляційну скаргу було розглянуто, вона вже відбула покарання у повному обсязі, а отже їй було неважливо, скасує апеляційний суд рішення суду першої інстанції чи залишить його без змін.

47. Уряд заперечив проти аргументів заявниці. Уряд стверджував, що у заявниці не було жодних перешкод у застосуванні звичайного порядку апеляційного оскарження і що її апеляційну скаргу було розглянуто належним чином.

48. Суд зазначає, що Договірні Сторони мають широкі межі свободи розсуду щодо визначення порядку реалізації права, передбаченого [статтею 2](#) Протоколу № 7 до Конвенції (див. рішення у справі «Кромбах проти Франції» (*Krombach v. France*), заява 29731 /96, п. 96, ECHR 2001-II).

49. Суд також зауважує, що це положення здебільшого регулює інституційні питання, такі як доступ до апеляційного суду або обсяг перегляду в апеляційному порядку (див., наприклад, ухвалу щодо прийнятності від 18 січня 2000 року у справі «Пешті та Фродль проти Австрії» (*Pesti and Frodl v. Austria*), заяви № 27618/95 та № 27619/95). Як Суд вже зазначав у своїй практиці, перегляд

вищестоящими судами вироку або призначеного покарання може стосуватися як питань факту, так і права або обмежуватися тільки питаннями права. Більше того, він вважав прийнятним, що у деяких країнах обвинувачений, який бажає оскаржити рішення суду, повинен отримати на це дозвіл. Однак будь-які обмеження права на перегляд, що містяться у національному законодавстві, мають за аналогією з правом доступу до суду, закріпленим [пунктом 1](#) статті 6 Конвенції, переслідувати законну мету та не порушувати саму суть цього права (див. вищезазначене рішення у справі «Кромбах проти Франції» (Krombach v. France), п. 96; рішення у справах [«Гурепка проти України»](#) (Gurepka v. Ukraine), заява № 61406/00, п. 59, від 6 вересня 2005 року, та «Галстян проти Вірменії» (Galstyan v. Armenia), заява № 26986/03, п. 125, від 15 листопада 2007 року).

50. З огляду на вищезазначену аналогію видається доречним повторити усталений принцип Суду щодо важливості права на доступ до суду, зважаючи на провідне місце права на справедливий суд у демократичному суспільстві (див. рішення від 9 жовтня 1979 року у справі «Ейрі проти Ірландії» (Airey v. Ireland), п. 24, Series A № 32). Якщо існує право на перегляд за [статтею 2](#) Протоколу № 7, воно має бути таким же ефективним.

51. Суд зазначає, що це положення спрямовано на забезпечення можливості виправити будь-які недоліки, допущені на стадіях судового розгляду або винесення вироку, якщо такі призвели до визнання особи винною (див. ухвалу щодо прийнятності від 17 листопада 2009 року у справі «Рибка проти України» (Rybka v. Ukraine), заява № 10544/03). Дійсно, виникне питання за [Конвенцією](#), якщо суд апеляційної інстанції буде позбавлений ефективної ролі щодо перегляду судового процесу (див., mutatis mutandis, ухвалу щодо прийнятності від 22 жовтня 2002 року у справі «Гьюйтсон проти Сполученого Королівства» (Hewitson v. the United Kingdom), заява № 50015/99).

52. Суд вирішив, що затримки національних судів у розгляді апеляційних скарг щодо постанов про особливий режим позбавлення волі протягом обмеженого строку можуть викликати питання за Конвенцією, зокрема за [статтею 13](#). Так в рішенні у справі «Мессіна проти Італії (№ 2)» (Messina v. Italy (no. 2)) Суд, визнаючи, що право на ефективний засіб юридичного захисту не було порушено лише самим недотриманням встановленого законодавством строку, дійшов висновку, що систематичне недотримання відведеного для судів десятиденного строку спричиняло значне зменшення і навіть практично зводило нанівець вплив судового перегляду постанов про спеціальний режим. Одним з чинників, які спонукали Суд до цього висновку, був обмежений період дії кожної з постанов про застосування особливого режиму (заява № 25498/94, пп. 94-96, ECHR 2000-X; також див. рішення у справі «Енеа проти Італії» (Enea v. Italy) [ВП], заява № 74912/01, п. 73 та п. 74, ECHR 2009). Іншими словами, судовий перегляд заходу, строк дії якого на той час закінчився або майже закінчився, вважався таким, що більше не служить жодній меті.

53. Аналогічний підхід слід застосовувати за обставин цієї справи. Суд зазначає, що апеляційна скарга заявниці на постанову від 30 серпня 2011 року, подана того ж дня, не зупиняла виконання судового рішення, а накладене стягнення було застосовано невідкладно. Це було зроблено відповідно до [Кодексу України про адміністративні правопорушення](#), яким передбачено невідкладне виконання постанови лише якщо вона стосується позбавлення волі (за винятком ще одного положення, яке не стосується питання, про яке йдеться) (див. [пункт 16](#)). Якщо б покарання було іншим, рішення суду першої інстанції набрало б законної сили лише за відсутності апеляційної скарги упродовж встановленого законодавством строку або якщо б апеляційний суд залишив його без змін. Проте у цій справі перегляд судом апеляційної інстанції відбувся після того, як заявниця відбула у повному обсязі призначене судом першої інстанції покарання. Суд вважає незрозумілим, як такий перегляд на цій стадії міг ефективно виправити недоліки рішення суду нижчої інстанції.

54. Суд не оминає увагою той факт, що якби апеляційний суд скасував постанову суду першої інстанції, то заявниця могла вимагати на цій підставі виплати їй відшкодування як матеріальної, так і моральної шкоди (див. [пункт 19](#)). Проте такий ретроспективний та виключно компенсаторний засіб юридичного захисту не можна вважати заміною права на перегляд, закріпленого у [статті 2](#) Протоколу № 7. Інше рішення суперечить усталеному принципів практиці Суду, згідно з яким [Конвенція](#) покликана гарантувати не якісь теоретичні або ілюзорні права, а права, які є ефективними на практиці (див., mutatis mutandis, вищезазначене рішення у справі «Ейрі проти Ірландії» (Airey v. Ireland), п. 24, та рішення у справі «Гарсія Манібардо проти Іспанії» (García Manibardo v. Spain), заява № 38695/97, п. 43, ECHR 2000-II).

55. З огляду на вищевикладене Суд констатує, що у цій справі було порушення [статті 2](#) Протоколу № 7.

III. ЗАСТОСУВАННЯ [СТАТТІ 41](#) КОНВЕНЦІЇ

56. [Статтею 41](#) Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

А. Шкода

57. Заявниця вимагала 5000 євро відшкодування моральної шкоди.

58. Уряд заперечив проти цієї вимоги як надмірної та необґрунтованої.

59. Зважаючи на усі обставини цієї справи та характер встановленого порушення, Суд вважає за належне присудити заявниці суму відшкодування моральної шкоди у повному розмірі. Отже, Суд присуджує їй 5000 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові та інші витрати

60. Заявниця також вимагала 1000 євро компенсації судових та інших витрат, понесених у зв'язку з провадженням у Суді.

61. Уряд зазначав, що заявниця не надала жодних документів на підтвердження цієї вимоги та закликав Суд відхилити цю вимогу як необґрунтовану.

62. Згідно з практикою Суду, заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір - обґрунтованим. У цій справі, беручи до уваги наявні у нього документи та вищезазначені критерії, Суд відхиляє вимогу щодо компенсації судових та інших витрат.

С. Пеня

63. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ОБСТАВИН СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу заявниці за [статтею 10](#) Конвенції про порушення її права на свободу вираження поглядів, а також її скаргу за [статтею 2](#) Протоколу № 7 на те, що вона не могла ефективно використати своє право на апеляційне оскарження у провадженні, що вважається кримінальним у розумінні Конвенції.

2. *Постановляє*, що було порушення [статті 10](#) Конвенції.

3. *Постановляє*, що було порушення [статті 2](#) Протоколу № 7.

4. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до [пункту 2](#) статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявниці 5000 (п'ять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-яких податків, що можуть нараховуватися; ця сума має бути конвертована у валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

5. *Відхиляє* решту вимог заявниці стосовно справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено у письмовій формі 30 жовтня 2014 року відповідно до пунктів 2 та 3 [правила 77](#) Регламенту Суду.

Секретар	Клаудія ВЕСТЕРДІК
Голова	Марк ВІЛЛІГЕР

Відповідно до [пункту 2](#) статті 45 Конвенції та [пункту 2](#) правила 74 Регламенту Суду до цього рішення додається [окрема думка судді Де Гаetano](#).

М.В.

К.В.

ОКРЕМА ДУМКА судді Де Гаetano

1. Я проголосував за те, що у цій справі було порушення. Проте я не згоден з тим, що зазначено у [пункті 39](#) рішення.

2. Практикою Суду давно було встановлено, що для того, щоб втручання у свободу, закріплену першим пунктом [статті 10](#) Конвенції, було «встановлене законом» у розумінні другого пункту цієї статті, законодавство має пройти випробування на передбачуваність або, кажучи словами Вищого

кримінального суду Шотландії у справі «Сміт проти Доннеллі» (Smith v. Donnelly) ([2001] ScotHC 121), у п. 8 - справи щодо загального порушення права громадян на спокій, а також у контексті статті 7 - «закон, який встановлює кримінальне правопорушення, повинен відповідати певним стандартам ясності та зрозумілості». Це положення стосується будь-якої ситуації, щодо якої застосовується положення Конвенції «встановлено законом». Посилання робиться, серед іншого, на рішення у справах «Мюллер та інші проти Швейцарії» (<...>), заява № 10737/84, від 24 травня 1988 року, п. 29; «Gropper Radio AG» та інші проти Швейцарії» («Gropper Radio AG» and Others v. Switzerland), заява № 10890/84, від 28 березня 1990 року, п. 68; «Хешмен та Геррап проти Сполученого Королівства» (Hashman and Harrup v. the United Kingdom), заява № 25594/94, п. 31; та у контексті стверджуваного порушення [статті 8](#) Конвенції - на рішення у справі «С. та Марпер проти Сполученого Королівства» (S. and Marper v. the United Kingdom), заяви № 30562/04 та № 30566/04, від 4 грудня 2008 року, пп. 95-96.

3. У цій справі загальним правопорушенням було «дрібне хуліганство». Хуліганство означає поведінку, яка є об'єктивно неприйнятною у зв'язку з тим, що порушує громадський порядок. [Стаття 173](#) Кодексу України про адміністративні правопорушення, згідно з яким заявницю було затримано та визнано винною (див. [пункт 16](#)), вказує лише на один конкретний приклад такої неприйнятної поведінки - нецензурну лайку у громадському місці, тоді як інші наведені ознаки, а саме «образливе чіпляння до громадян або інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян», є загальними та нечіткими. Науково-практичний коментар до Кодексу, зазначений у [пункті 17](#), наводить інші приклади дрібного хуліганства. Навіть якщо ці приклади взято із вже вирішених справ - а це не зрозуміло з вищенаведеного пункту 17 - у цих прикладах немає нічого, що могло б навіть віддалено виправдати за допомогою принципу *eiusdem generis* той висновок, що відривання частини стрічки і демонстрація її у спосіб, описаний у [пунктах 8 та 9](#), становить образливе чіпляння до громадян або порушення спокою громадян, або дію чи дії, що порушують громадський порядок, як про це вказано у вищезазначеній статті 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення. У поведінці заявниці не було елементу «порушення громадського порядку»; а навіть якщо її поведінка була «провокативним жестом, який міг занепокоїти або образити деяких з багатьох людей, які були свідками цього», чого, я вважаю, насправді не було, її поведінка напевно не становила порушення спокою громадян (фактичне або завчасно попереджене) або порушення громадського порядку. Коли заявниця зняла стрічку, офіційну церемонію вже було закінчено і Уряд не довів жодним чином, що дії заявниці за конкретних обставин справи могли ймовірно призвести до навіть незначного заворушення.

4. Таким чином, у підсумку втручання у право заявниці на свободу вираження поглядів, на мою думку, не відповідало першому критерію, тобто воно не було «встановлено законом», а отже, не потрібно розглядати питання щодо легітимної мети втручання або, чи було воно «необхідним у демократичному суспільстві».